

Antal Irma

A hatékony otthoni tanulás

A tanuló társas lény, nem szigetelhető el attól a családi-társadalmi környezettől, amelyben él, tevékenykedik, és amelynek hatására énképe, éntudata kialakul. A tanuló igény szintje, önmagával szemben támasztott elvárása is ezen a társas interakció talaján fejlődik ki anélkül, hogy az egyéni sajátosságok eltörőlnének.

Ez a külső társadalmi tényező jelentősen befolyásolja az önálló tanulási szokások kialakulását, a tanuló iskolai teljesítményét. Az iskolai sikerességre irányuló kutatások egyöntetűen arra hívják fel a figyelmet, hogy a szülői elvárások szorosan korrelálnak a gyerek sikerességével. A szülők munkára serkentő elvárásaiakon kívül másképpen is befolyásolják gyerekeik iskolai teljesítményét: a házi feladatban, az otthoni tanulásban való részvételük révén.

Vietnamból, Kambodzsból, Laoszból 1970 és 1980 között érkezett menekültek gyermekeinek tanulmányi sikeressége bizonyítja, hogy a család erős pozitív szereppel bír a gyermek iskolai teljesítményében (Cole, M. és Cole, S. R. 2006).

A családi környezeti tényezők közül – amelyek a hatékony tanulást meghatározzák – a következők játszanak fontos szerepet: a családi légkör, a szülői bevontság, a szülők társadalmi helyzete, a család szerkezete, tárgyi környezete.

A két másik két fontos tényező az otthoni önálló tanulási szokás és a tanulási stílus.

Az önálló otthoni tanulás szerepe

A gyermek számára a tanulási folyamatok fontos színtere a családi környezet, az otthon. Az otthon végzett tanulás, a házi feladat nagy érdeme, hogy az önálló tanulóval kapcsolatos tapasztalatok minőségéhez járul hozzá. Bár számos pszichológus támadja a házi feladat gyakorlatát, ez az önálló feladatvégzés – amint a nemzetközi empirikus vizsgálatok bizonyítják – növeli a felelősségérzetet, a kötelességtudatot, illetve a teljesítményt. Az iskolához, tanuláshoz való viszony kialakulásában óriási szerepe van az otthoni tanulásnak. A jó felkészülés, a megfelelő mennyiségű gyakorlás az alapja a magabiztos iskolai szereplésnek.

A *hatékony, önálló tanulás* (Báthory–Falus 1997) azt jelenti, hogy a tanuló képes közvetlen irányítás nélkül kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is, és felismeri szükségleteit és lehetőségeit. Ez egyrészt új ismeretek szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások, stratégiák, értelmezési sémák, forgatókönyvek keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készíti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja otthon és az iskolában egyaránt. A motiváció és a magabiztosság e kompetencia elengedhetetlen feltétele. A hatékony és önálló tanulás további feltétele a saját tanulási stratégia kialakítása, a figyelem összpontosítása, valamint a tanulás szándékának és céljának kritikus mérlegelése.

Az önálló tanulás támogatja a gyermek személyiségfejlődését, valamint a társadalmilag fontos önirányítási kompetenciáit. Erősíti önbizalmát, és elvezeti ahhoz a képességhez, mely által felszabadultan és magabiztosan tud majd fellépni a társadalmi és gazdasági környezetben.

Az otthoni önálló tanulás megadja a tanulóknak azt a felelősséget, hogy saját maguk határozzák meg a tanulás folyamatát. Elképzeléseiket a saját tanulási folyamatukhoz igazítják, így megtapasztalják a személyiség és a tanulás kapcsolatát. Ha a tanulók segítséget kapnak az önálló irányításhoz otthonról is, akkor megízlelik a tanulás értékes és fenntartható élményeit.

A házi feladat az otthoni tanulás kulcsfogalma. Eredményességének kritériumai megegyeznek az eredményes pedagógiai munka alapvető feltételeivel, nevezetesen: a világos feladatmegjelöléssel, a differenciálható sajátossággal, az ellenőrzés, értékelés rendszerességével. Az otthoni tanulásnak éppen olyan fontos szerepe van, mint az iskolainak. Ezért nem kell elhanyagolni, hanem segíteni kell a gyermeket, hogy minél sikeresebb legyen!

Családjellemezők a tanulás sikerességében

A mindennapi családi jellemzők viszonylagos állandósággal befolyásolják a tanulók életét, iskolai előmenetelét, tanulási képességét. Az otthon hangulata, a testvérek jelenléte, a tanulói szoba és a segítség azok a jellemzők, melyeket minden pedagógus igyekszik megismerni a családdal való kapcsolattartás során.

A családi légkör mint a sikeres tanulás tényezője

A *családi légkör* és a tanulói teljesítmény összefüggéseiről számos kutatás számol be. A légkör meghatározó eleme az érzelmi támogatás mértéke, illetve a nevelői stílus és gyakorlatának milyensége. Az érzelmi dimenzió tartalmát a szülői szeretet és melegség adja. Két lehetséges végpontja az elfogadó (meleg), illetve az elutasító (hideg) szülői magatartás. Georg E. Becker (idézi Vajda és Kósa 2005) a szeretet meglétét, hiányát a büntetés módjával hozta kapcsolatba. Becker modellje azt sugallja, hogy teljesítményt motiváló magatartás a meleg, szeretetteljes szülői attitűd, a harmonikus gyermek-szülő kapcsolat, amelyben a gyermek érzelmi biztonsági szükséglete elégül ki.

Baumrind (1993, idézi Vajda és Kósa 2005) vizsgálatai a szülő-gyermek interakciók és a szülők tanítási stratégiáit, a szabálybetartó technikáit tárták fel. Négy kritérium – kontroll, érett viselkedés megkövetelése, kommunikáció, érzelmi gondoskodás – alapján állapította meg a szülői bánásmód típusait. Ezek szerint van tekintélyelvű (autoritárius), engedékeny és mérvadó (autoritativ) szülői bánásmód. A mérvadó szülő gyermekközpontú és követelő is egyben. Józan keretek között nagy szabadságot biztosít a gyerekeknek, de ha kell, szigorú az optimális fejlődése érdekében. Magas mércét állít, azt be is tartatja, akár fizikai büntetés árán is, de minden esetben érvel (megfelelő kognitív szinten). Az ilyen szellemben nevelt gyerekeknek lehetőségük van megszerezni a kellő interperszonális készségeket, kompetenciákat. A longitudinális vizsgálatai is bizonyították az autoritativ szülői stílus pozitív következményeit a gyermek kompetenciáinak fejlődésében.

Maccoby és Martin (1983, idézi Kósa 2005) szülői nevelési modellje a szülők gyermekük szocializációjára gyakorolt hatását kísérel meg összefüggésbe hozni.

	Korlátozó, követelő, ellenőrző	Engedékeny, nem követelő, alacsony kontroll-törekvés
Gyermekközpontú, válaszoló kész, elfogadó	<i>Autoritativ, magas szintű kétirányú kommunikáció, kölcsönösség</i>	<i>Elkényeztető</i>
Szülőközpontú, elutasító, nem válaszoló	<i>Hatalom-bangsúlyozó, autoriter</i>	<i>Nem involvált, elhanyagoló, közömbös</i>

Maccoby és Martin modellje (Vajda–Kósa 2005, 228. p.)

Mindenesetre a szülői szeretetben, a szoros érzelmi kapcsolatban átélt gondoskodás, törődés, dicséret pozitív érzelmi értékűekké válnak a gyermek számára, melyeket reprodukálni kíván, miközben a teljesítménymotivációira hatnak ösztönzőleg.

A szülői bevonódás mint a hatékonyság tényezője

Az eredményes otthoni önálló tanulásnak egyik fontos tényezője a szülői involváltság. A kisdíák életkorától függ a segítségnyújtás mértéke. Amikor a gyermek iskolába lép, szüksége van a szülői segítségre, eligazításra ahhoz, hogy a számtalan új kihívásoknak eleget tegyen. A szülői tanítási stratégiák, a biztatás, a kommunikáció milyensége és a házi feladatban nyújtott magyarázat, fejlesztik a tanuló kognitív képességeit, teljesítményét, ugyanakkor az önállósodás csapásait járattják be.

Az otthoni tanulási szokásrendnek kialakításában a szülőknek óriási befolyásoló szerepük van. Ahogy nő a kisiskolás, a bevonódás mértéke csökken, mert az önálló tanulás hódítja meg az otthoni tevékenységet.

Az otthoni együtt tanulásnak a jelentősége az, hogy a tanulás során a szülő jobban megismeri gyermeke értelmi, érzelmi és akarati jellemzőit. A szülői involváltság segíti a gyermek képességeinek kifejlődését, ösztönözheti teljesítményét, begyakorolja az elemi tanulási technikákat. Ugyanakkor a szülő elvárásait reálisan szabhatja meg a gyermekével szemben, amely az önbizalom, önértékelés és a sikerorientáltság alapilléreit alapozzák meg.

A gyermek sikereit a szülők közös tanulás örömeiként élhetik meg, kudarcait jobban el tudják fogadni, csökkentve ez által a tanulóban felhalmozódó stresszt, frusztrációt, szorongást, melyek teljesítményromboló hatásai ismertek.

A családi szerkezet mint teljesítménybefolyásoló tényező

A család egy mikroközösség, sajátos dinamikai erőterrel, melyben egyedi viszonyok alakulnak ki az együtt élők között. Szerkezetét vizsgálták az integráltság (kohéziófok), a hatalom vagy a kommunikáció alapján.

Az összetartó, egymást támogató, nyílt kommunikációjú családtagok gyermekeinek otthoni tanulása eredményesebb, iskolai teljesítménye növekvő tendenciát mutat. A tanulók teljesítményét a testvérek száma és a születési sorrend is meghatározhatja. Az idősebb testvérek sok mindenre megtanítják fiatalabb

testvéreiket. Gyakran tapasztalható az is, hogy a kisebb testvér olyasmint tanul meg az idősebb testvértől vagy testvérektől, amit az idősebbik korábban nagyobb korban tanult meg, például: olvasni, írni vagy számolni. A jelek szerint az idősebbek is profitálnak ebből az előnyből: a kutatások szerint jobb tanulmányi eredményeket értek el azok a gyerekek, akik fiatalabb testvéreiket tanították, mint akik nem. Más eredmények szerint (Vajda és Kósa 2005) azoknál a gyerekeknél, akiknek volt fiatalabb testvére, magasabb intelligencia-pontszámot mértek, mint akiknél nem. Longitudinális kutatások eredményei szerint az elsőszülött testvérek nagyobb teljesítményre törekcszenek, gyakran megelőzik a másod- és harmadszülötteket a teljesítménytesztben is.

A tradicionális családi szerkezet napjainkban felbomlóban van. Nőtt a válások száma, ennek következtében sok gyerek egy szülővel nevelkedik, vagy második házasságból jövő testvérekkel él. Számos élettársi viszonyban élő család nevel gyermeket. A gazdasági, politikai és társadalmi változások olyan munkavállalási helyzeteket teremtettek, amelyben a szülők távol kényszerülnek lenni a gyerekeiktől, így kényszer szülte önállóságot tanulnak el a gyermekek. Ez negatívan befolyásolja az érzelmi életüket, de a tanulási teljesítményüket is.

A szülők társadalmi helyzete mint a sikeres tanulás tényezője

Számos kutatási eredmények (Lappints 2002) azt bizonyítják, hogy a szülők iskolai végzettsége, foglalkozása, jövedelme jelentősen befolyásolják a tanulás eredményességét. A tényezők közül nagyobb hangsúlyt kap az iskolai végzettség, mint az anyagi lehetőség. Ezek a tényezők meghatározzák az egész család életvitelét, értékrendjét, nyelvhasználati módját, specifikus nyelvi kódját. A nyelvhasználati kód hat az iskolai teljesítményre, mert igényesebb nyelvi megformáltsággal, gazdagabb szókinccsel, nyelvi ismeretekkel, több háttértudással rendelkeznek azok a tanulók, akiknek a szülei iskolázottabbak, így az iskolai és az otthoni nyelvhasználati szint között nincs nagy eltérés. Továbbá a segítségnyújtásban hatékonyabbak azok a szülők, akik magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek. Az anyagilag kedvezőbb háttérű családok hatékonyabb tanulást elősegítő infrastruktúrát tudnak biztosítani gyerekeik számára (szótárak, könyvek, szoftverek, számítógép, tanulást segítő eszközök).

A tárgyi környezet szerepe a tanulásban

A megfelelő tárgyi környezet a tanulás teljesítményét döntő módon befolyásolja. Ezeket ergonómiai tényezőknek is nevezzük. Az otthoni tanulás tárgyi környezete a családi jövedelem és életmód lehetőségeivel van összefüggésben.

Az otthoni tanulás a gyermek számára munkavégzés. Így a közvetlen munkakörnyezet fontos tényezője az eredménynek is. A *tanulás helye, a környezete, a munkaeszközök, a munkaidő* a tanuló ösztönző vagy kedvetlenítő tényezői lehetnek.

Kedvezőnek mondható a *külön szoba*, olyan hely, ahol a tanuláshoz minden eszköz elérhető, a bútorzat olyan nagy, hogy a szükséges taneszközök elférnek rajta. Az ülőalkalmatosság nagyban befolyásolja a fiziológiai izgalmi állapotot és a testtartást. Jobb egy nem túlságosan kényelmes szék, mint egy karosszék, amely elernyedtséget okoz, gyengíti a figyelmi koncentrációt és a belső magatartást.

„Rend a lelke mindennek” – szól a közmondás, és ez igaz a tanulási környezetre is. „Eredményesebbek azok az emberek, akik rendet, rendszerességet tudnak teremteni maguk körül” (Deákné é. n.). A rend, a rendszeresség a gondolkodásra is hatással van.

Oroszlány szerint (1999) a tanulási környezetnek hangulatteremtő ereje van, ezt nem szabad elhanyagolni, mert elvonja a figyelmet a tanulásról. Józan semlegességre van szükség.

Kielégítő mennyiségű *friss levegő* nélkül, a túl magas vagy túl alacsony *szoba-hőmérsékleten* a szellemi aktivitás nem megy végbe.

Vigyázni kell a *megvilágításra*, a tanuló az információk többségét a látás útján szerzi meg. A fény balról és egy kicsit hátulról kell hogy érje az asztallapot. Így a gyermek keze nem vet árnyékot, ha ír, és jól világítja meg a lapot, ha olvas. Balkezes tanuló esetében fordítva érvényes.

A szellemi munkához koncentrált figyelemre, *csendre* van szükség. A zaj csökkenti az érdeklődést, a koncentrációképességet és motivációhiányhoz vezet.

A tévé, illetve a rádió működtetése tanulás közben nem ajánlott! Ha nem bírja a csendet, hallgasson olyan halk zenét, ami nem vonja el a figyelmét. A „rap”-zene tehát tipikusan rossz választás, hiszen a beszédre akaratlanul is figyel, míg a komolyzene és a „gépzene” ideálisnak tűnik.

Ha kisebb, nem iskolás testvérei vannak a gyerekeknek, gondoskodni kell a tanulás zavartalanságáról, a testvérek elfoglalásáról is.

A *tanulási idő* a napirend kialakítását igényli, és ez már a tanulási szokás kialakításához vezet.

Összegezve az otthoni tanulás körülményeit, a tanulást, így a teljesítményt is a következő tényezők szabályozzák:

1. *A tanulási környezet és tudatos alakítása:*

- a tanulási hely;
- a tanulási testhelyzet kényelme;
- megfelelő méretű bútorzat;
- tanulási eszközök készenléte – írószerek, jegyzetek, eszközök, doszsiék, lexikonok, könyvek stb.;
- a megvilágítás minősége az olvasáshoz, tanuláshoz;
- a tisztaság, a rend.

2. *A számítógép, szoftverek megléte*

3. *A hangulati elemek:*

- a világítás jellege – szórt fény, természetes fény;
- esztétikus környezet;
- növények és más kellemes berendezési tárgyak;
- csend vagy zenei háttér.

4. *A zavartalanság nyugalma:*

- emberi közegek ösztönző hatása;
- a visszavonulás nyugalma;
- egyéb közérzeti tényezők.

Persze, ezeknek az otthoni tanulási körülményeknek más mintái is elfogadhatók, de a sikeres, hatékony otthoni tanulás leginkább ilyen feltételek mellett valósítható meg.

Az otthoni tanulási szokások hatása az iskolai teljesítményre

Az iskolába induló-érkező kisgyerekeknek szüksége van olyan fogódzókra, tevékenységekre, melyek az ismétlés szükségletét, a ritmikusság igényét kielégítik. Gyakorlati szüksége van ugyanakkor arra, hogy az idő múlását, az iskolai

élet pergését, az otthoni időt valamilyen ismétlődő tevékenységhez köthesse, hogy a világ megfoghatóvá, megoldhatóvá váljék az egyelőre bonyolultnak tűnő iskolai kezdésben.

A sztereotíp, azonos módon ismétlődő megnyilvánulások, a szokások a kisiskolás tanulására is jellemzők az iskolában és otthon is. „A szokás hatalom” – mondja a közmondás, de a jó szokás igazi értéke az energiák fölösleges elpocsékolásában, a hatékonyságban rejlik.

„A *szokások* a feltételes reflexek kiépülésén alapuló, az egyénre viszonylagos állandósággal jellemző tanulási sajátosságok összessége” (Lappints 2002, 97. p.).

A tanulási szokás kialakulásában több tényező is szerepet játszik: az észlelt minták, a korábbi tapasztalatok, a személyiség különböző dimenziói (motiváció, akarat, szorgalom, kitartás stb.).

A *szokás elemei* sokrétűek, több oldalról lehet megközelíteni: a napirend (a tanulás ideje), a tanulás megtervezése (sorrend), szervezés (a tanulás tárgyi környezete, feltételei), kontroll vagy önkontroll beiktatása, módszerek, technikák alkalmazása.

Beszélhetünk jó vagy rossz szokásokról, de az eredményességre figyelve a hatékonyságnövelőket kell erősíteni a kisdíjakban.

A tanulmányi eredményességet követő kutatások azt állapították meg, hogy az átmeneti eredménytelenségek sorában a tanulási szokások alacsony szintje az első helyen, míg a tartós eredménytelenség esetében a második helyen áll. Arra figyelmeztetnek, hogy meg kell tanítani a tanulókat tanulni, hogy a tanulás pozitív elemi épüljenek be a szokásrendjébe!

Amikor a gyermek iskolába kerül, megismer egyfajta szokásrendszert, amely magába foglalja a tanulási szokásokat is. A gyermek ehhez alkalmazkodik, elfogadja azt.

Az otthoni tanuláshoz jó kialakítani egy szokásrendet, amelyet következetesen betart a szülő és a gyermek is. A megfelelő tanulási magatartás sikeres kialakítása szempontjából döntő jelentőségű a *napirend elkészítése* és betartása.

A napirend a nap hosszú távú, illetve rövid távú megtervezését jelenti, a szervezet egészségi állapotának, fiziológiai teljesítményingadozásának, szellemi kapacitásának, az események mennyiségének, az időintervallumok, pihenési alkalmak függvényében. A tanulás ütemezése tartalékidővel történjen, a tevékenységet a folyamatosság és kitartás kell hogy jellemezze, aktív pihenőidőkkel.

Tapasztalataim szerint a következő *délutáni tanulási napirend* ajánlott a kiskorúakban, a gyermek bioritmusának figyelembevételével:

- 12.30; 13 – 14.30: *pihenés*, alvás, játék,
- 14.30 – 16.30: *tanulás*,
- 16.30 – 18.00: *játék*,
- 18.00 – 19.00: *gyakorlás*, ismétlés.

Oroszlány (1999) a következő *otthon tanulási szokások* kialakítását ajánlja:

- Hazatérés után fontos a pihenés, nem kell a megfeszített tanulási tevékenységgel kezdeni. Szellemnek, léleknek szüksége van erre, lehetőség az idő tervezésére.
- A tanulást frissen kell kezdeni.
- A tanulás előtt jó végiggondolni, mi történt délelőtt az iskolában, mi vár otthoni tanulásra.
- A taneszközöket szépen sorrendbe kell rakni, el kell dönteni a tanulási sorrendet. Ajánlatos a nehezebbel kezdeni, mert frissen és könnyen megy, de nem mindig ez a helyes megoldás.
- Célszerű tanulási rendet kialakítani a tantárgyak tanulásakor:
  - visszatekintés;
  - szóbeli anyag tanulása, füzetek áttekintése;
  - írásbeli munka (ha megy);
  - szóbeli feladatok;
  - írásbeli munka.
- Tanulás közben kis szüneteket kell beiktatni: 20–25 perc után 5–6 perc szünet következzen. Legjobb a mozgás, a lazítás.
- A tanulásba élvezettel kell elmerülni.
- A tanult anyagot kell hagyni érni, ezért az ismétlésnek rendszeresnek kell lennie. Nemcsak egyik napról a másikra kell tanulni, hanem egyenletesen mindig.
- Hogy hatékonyabb legyen a tanulás, el kell gondolkodni a tanulási módszereken, szokásokon, meg kell ismerni a saját tanulási stílust.

A tanulási stílus ismeretének fontossága az otthoni és iskolai tanulásban

Amióta tudatosan tanul az ember, arra törekszik, hogy minél könnyebbé, gyorsabbá és eredményesebbé tegye tanulását. Vajon találhatunk-e olyan módszert, mely teljesen megszabadítana minden erőfeszítéstől? Megszüntethető-e a

tanulás munkajellege? Ilyen módszer természetesen nincs, nem hull az ölbe a tudás, meg kell érte dolgozni. De az erőfeszítések a hatékonyságot, mindenképp az iskolai teljesítményt növelik, ha saját tanulási működését ismeri a tanuló. Ennek megismerésében az első segítő a szülő lehet, aki felismeri gyermekének azt a tanulási stílusát, amellyel a legkönnyebben, leghatásosabban elsajátítja a tanulnivalókat. Az iskolában a pedagógus feladata ezt megismerni, feltérképezni, de addig a szülő hathatós segítséget nyújthat az otthoni tanulás során, ugyanakkor a tanítónak megfelelő információt szolgáltathat.

A *tanulási stílus* „a személyiség belső, viszonylag állandó determináló tényezője, kognitív és affektív vonások összessége, amelyben a megismerés módja, formája nyilvánul meg, és amely a legkülönbözőbb helyzetekben is meghatározza a tanulás módját, befolyásolja eredményességét” (Barabási 2008, 187. p.).

A kognitív pszichológiában használt fogalom, a tanulás (az információfeldolgozás) sajátos, domináns, egyénre jellemző módja.

Legismertebb tanulási stílusok

A gondolkodás sajátosságai szerint:

- reflektív tanulás (a tanuló a problémára adott válasz előtt elemzi, logikai egységbe rendezi az információkat, ennek lapján tudatos érvekkel tudja alátámasztani, megmagyarázni a megoldást);
- impulzív tanulás (a tanuló kellő átgondolás és józan megfontolás nélkül, a helyzet kritikai felmérésének, érveknek és indokoknak az elhagyásával kezd tevékenykedni).

Az érzékelés módozata, az emlékezés típusa szerint:

- auditív tanulási stílus (a hallás útján szerzett tapasztalatok, ismeretek gyakorlása során jön létre);
- vizuális tanulási stílus (a látás útján szerzett tapasztalatok, ismeretek gyakorlása során jön létre);
- a motoros tanulási stílus (a mozgási élmények útján szerzett ismeretek felidézése során jön létre).

A motiváció szerinti tanulási stílusok:

- a társas környezet szerinti tanulási stílus (egyedül, csoportban, felnőtt segítségével);

- a kedvezőnek tartott környezeti ingerek, körülmények szerinti tanulási stílus (csend, zene hatása).

Minden ember másként, különböző módon tanul, egyéni, rá jellemző stílussal rendelkezik. A tanulási stílus koncepciója azon alapszik, hogy a tanulási tapasztalatokra adott egyéni válasz az embernél konzisztens viselkedés és teljesítménymintákkal jellemezhető.

Az auditív tanulási stílusú emberre jellemző, hogy legkönnyebben abból tanul, amit hall, érdeklődése a hallás útján felfogható ingerek, információk felé irányul. Hallásfigyelme és emlékezete fejlett, szeret hangosan tanulni.

A vizuális típusú ember legkönnyebben azt jegyzi meg, arra emlékszik vissza, amit látott. A látási vagy vizuális stílusú emberek képzeletükben maguk előtt látják a könyv egyes részeit, majd utána koncentrálnak a konkrét, felidézendő információra.

A motoros vagy mozgásos tanulási típusú diákok jellemzője, hogy tanulás közben szívesen mozognak, jobban megy a munka, ha nem egy helyben, hanem mozgással összekötve tanulhatnak.

A tanulási stílus kutatása a tanulásszervezés optimalizálásának a kérdésköréveti fel. Kenneth és Rita Dunn (Zrinszky 2007) professzorok kutatásai a következő kérdésekre keresték a választ:

1. Hogyan fogadjuk be legkönnyebben az információkat?
2. Hogyan rendszerezük és dolgozzuk fel az információkat?
3. Milyen feltételekre van szükségünk, amelyek segítenek az információ felvételében, elraktározásában?
4. Hogyan hívjuk elő az információt?

Dunnék a tanulási stílus tényezőit határozták meg: 21 elemet 5 nagyobb csoportba foglaltak. Ezek az elemek mind befolyásolják a tanulás eredményességét:

1. Környezeti ingerek:

- hangok: hangpreferencia;
- megvilágítás: preferált fényerősség, megvilágítás;
- hőmérséklet: kedvelt hőmérséklet;
- design: bútorzat elhelyezésének preferenciája.

2. Érzelmi ingerek:

- motiváció: tanulási motiváció mértéke, jellege;
- kitartás: egy dolog elvégzésére való kitartás jellege;
- felelősség: saját tanulás iránti felelősség mértéke;
- strukturáltság: utasítások elfogadásának mértéke, jellege.

3. Társas inger:

- egyedül: az egyéni tanulás kedvelése;
- páros: társsal való tanulás preferenciája;
- csoportos: csoporttal való tanulás preferenciája;
- felnőtt: egy felnőtt támogatásának az igénye;
- változatosság vagy rutin: egyszerre több feladatban való részvétel kedvelése.

4. Fiziológiai ingerek:

- érzékszervi: ingerfelvétel preferenciája;
- táplálék: a tanulás közbeni evés, ivás preferenciája;
- napszak: napszak kedvelése a tanuláshoz;
- mozgékonyág: a mozgásigény mértéke tanulás, koncentráció közben.

5. Pszichológiai ingerek:

- globális analitikus: rész-egész viszony tanulásának kedvelése;
- féltekeség: bal vagy jobb agyféltekével való feldolgozási mód;
- impulzív-reflektív: gondolkodás tempója, alternatívák mérlegelésének módja.

A tanulási stílus pozitívan és negatívan is befolyásolhatja a tanuló teljesítményét. A megfelelő segítségadás érdekében fontos a tanulási stílus ismerete mind az iskolai, mind az otthoni tanulás során. A pedagógus és a szülő összehangolt nevelése, tanítása jó esélyt jelent a kisiskolásnak, az V. osztály tanulási kihívásainak leküzdésében.

Az otthoni tanulásnak fontos eleme a jó tanulásszervezés. Ez családonként változik, anyagi, tárgyi, értékrend és életmód függvénye. Az önálló, hatékony tanulás kialakulásában sokat nyom a latba a helyes tanulási szokás, a tanulási stílus, stratégia ismerete.

Az otthoni tanulásban a rendszeresség, a kitartás, az idővel való gazdálkodás ugyanolyan fontos, mint az iskolában, mert ezek felerősítik azokat az iskolában tanult szokásokat, rendet, melyek a siker kulcsát hordozzák magukban.

Felhasznált irodalom

- Barabási Tünde: *Tanítástanulási és tanulástanítási alapismeretek*. Kolozsvár, 2008, Kolozsvári Egyetemi Kiadó.
- Báthory Zoltán – Falus Iván (szerk.): *Pedagógiai Lexikon*. Budapest, 1997, Keraban Könyvkiadó, Budapest.
- Cole, Michael – Cole, Sheila R.: *Fejldéslélektan*. Budapest, 2006, Osiris Kiadó, 472–598. p.
- Deákné B. Katalin (é. n.): *Neked is lehet jobb jegyed! Tanulási módszerek, ötletek*. Budapest, Deák és Társa Kiadó.
- Deákné B. Katalin (é. n.): *Minden kezdet nehéz*. Budapest, Deák és Társa Kiadó.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*. Budapest, 2004, Osiris Kiadó.
- Lappints Árpád: *Tanuláspedagógia*. Pécs, 2002, Comenius Bt.
- Oroszlány Péter: *A tanulás tanítása*. Budapest, 1999, AKG Kiadó.
- Vajda Zsuzsanna – Kósa Éva: *Neveléslélektan*. Budapest, 2005, Osiris Kiadó.
- Zrinszky László: *Nevelésméлет*. Budapest, 2002, Műszaki Kiadó.
- Zrinszky László: *Tájékozódás, tanulás, tudás*. Budapest, 2007, Urbis Könyvkiadó.